

Marta Drabczuk

Wojna i niepokój: Rosja kontynuuje inwazję na Ukrainę

Fiasco wojny błyskawicznej spowodowało zmianę przyjętej przez Rosję taktyki – rozpoczęto ostrzały obiektów cywilnych. Nasiliła się także kampania dezinformacyjna. Rosja zaostrza retorykę związaną z bronią jądrową. Środowisko międzynarodowe wspiera Ukrainę, a Parlament Europejski przyjął wniosek o nadanie Ukrainie statusu kandydata na członka UE. Sojusz Północnoatlantycki uruchamia szpicę NATO, aby wzmocnić wschodnią flankę. UE wspiera Ukrainę, nakładając na Rosję sankcje gospodarcze, które uderzają w jej system finansowy. Pierwszą turę rozmów na linii Rosja – Ukraina zakończono bez rezultatów.

Toczące się walki. Od 6 dni trwa inwazja Rosji na terytorium Ukrainy. Na północy regularnie ostrzeliwany jest Kijów. Siły rosyjskie próbują okrążyć miasto i przejąć kontrolę nad stolicą. 28 lutego 2022 r. na Kijów spadł pocisk balistyczny Iskander. Do ataków raketowych doszło także w Browarach (30 km od Kijowa). Prawdopodobnym celem była stacja radiolokacyjna, której zniszczenie pozwoliłoby przejąć kontrolę nad przestrzenią powietrzną nad Kijowem. Ostrzelany został ponadto Wasylków, gdzie znajdują się lotnisko i baza paliw. Na zdjęciach satelitarnych widać zbliżający się do Kijowa konwój rosyjski, rozciągający się na przestrzeni kilkudziesięciu kilometrów. Mer Witalij Kliczko wezwał mieszkańców do obrony miasta. Na wschodzie operacje wojskowe kontynuowane są w Sumach, Czernichowie i Charkowie. Rosja przeprowadziła brutalny zmasowany ostrzał dzielnic mieszkaniowych Charkowa systemami Grad, TOS i BM-30 Smiercz. Zginęło co najmniej 11 osób, a kilkudziesiąt zostało rannych. Na kierunku południowym wojska rosyjskie weszły do Berdiańska i rozpoczęły szturm na Cherson (od strony lotniska). Okrążone jest również portowe miasto Mariupol. W obwodzie zaporoskim Rosjanie zostali zatrzymani przez mieszkańców Zaporozża. Napięta sytuacja panuje też na zachodzie państwa. We Lwowie zawyły syreny alarmowe. Według informacji dowódcy sił zbrojnych Ukrainy gen. Walerija Załużnego w ciągu 5 dni Rosja wystrzeliła 113 pocisków Iskander i Kalibr. Dotychczas zginęło ok. 350 cywilów, w tym 16 dzieci. Ukraińcy zaskoczyli Rosję oporem i jednością. Według przekazywanych przez nich informacji, zniszczone zostały setki rosyjskich pojazdów wojskowych, a ok. 5700 rosyjskich żołnierzy poniosło śmierć. Siły ukraińskie będą wzmocniane przez jednostkę złożoną z zagranicznych ochotników. 27 lutego 2022 r. Ołeksij Reznikow poinformował o utworzeniu Międzynarodowego Legionu Obrony Terytorialnej. Dzień później prezydent Zełenski podpisał rozporządzenie o ruchu bezwizowym dla ochotników zagranicznych (zgłaszających się do attaché ds. wojskowych ambasad Ukrainy), którzy chcą „dołączyć do oporu wobec rosyjskiego okupanta i obrony bezpieczeństwa światowego”.

Rozmowy Rosja – Ukraina. Na pograniczu białorusko-ukraińskim 28 lutego 2022 r. doszło do pierwszej tury negocjacji między delegacjami ukraińską i rosyjską w sprawie przerwania ognia. Stronę ukraińską reprezentowali: minister obrony Ołeksij Reznikow, przewodniczący frakcji Sługa Narodu Dawid Arachamia, doradca prezydenta Mychajło Podolak, wiceminister spraw zagranicznych Mykoła Toczycki, deputowany Rady Najwyższej Rustem Umerow i pierwszy zastępca przewodniczącego ukraińskiej delegacji do Trójstronnej Grupy Kontaktowej Andrej Kostin. Stronę rosyjską – doradca prezydenta Federacji Rosyjskiej Władimir Miediński, wiceminister spraw zagranicznych Andriej Rudenko, ambasador na Białorusi Borys Gryzłow, deputowany Leonid Słucki i wiceminister obrony Aleksandr Fomin. Po 5-godzinym spotkaniu strony nie osiągnęły porozumienia. Uzgodniono jedynie, że negocjacje będą kontynuowane (wcześniej Rosja nie chciała rozmawiać) oraz że zostaną ustalone punkty do dyskusji, gdyż początkowo rozmowy rozpoczęły się „bez warunków wstępnych”. Negocjacje towarzyszyły ostrzały dokonywane przez siły rosyjskie. Przerwa operacyjna została wykorzystana przez Siły Zbrojne Ukrainy do przegrupowania wojsk i odnowienia zasobów. Kolejną turę negocjacji zapowiedziano po naradach delegacji w swoich państwach. Prezydent Rosji Władimir Putin po rozmowie z prezydentem Francji

Emmanuel Macronem oznajmił, że wstępnymi warunkami zakończenia inwazji na Ukrainę są: uznanie Krymu za terytorium rosyjskie, „denazyfikacja rządu ukraińskiego” oraz neutralny status Ukrainy.

Wniosek o członkostwo w UE. 28 lutego 2022 r. Wołodymyr Zełenski podpisał wniosek o członkostwo Ukrainy w UE. Razem z przewodniczącym parlamentu Rusłanem Stefańczukiem oraz premierem Denysem Szmyhałem podpisał także wspólne oświadczenie. Dokumenty zostały oficjalnie przekazane do Emmanuela Macrona – prezydenta Francji, która sprawuje przewodnictwo w Radzie UE, natomiast w kopii do przewodniczącego Rady Europejskiej Charlesa Michela, przewodniczącej Komisji Europejskiej Ursuli von der Leyen i przewodniczącej Parlamentu Europejskiego Roberta Metsoli. Zełenski zwrócił się z apelem do UE o natychmiastową akcesję Ukrainy do Wspólnoty na podstawie specjalnej procedury, gdyż jest to kwestia, która może być wykorzystana podczas kolejnych negocjacji z Rosją. Podobny apel wystosował były prezydent Ukrainy Petro Poroszenko, który podpisał umowę stowarzyszeniową między Ukrainą a Unią Europejską. Przyśpieszony akces ma być dowodem na to, że Ukraina jest państwem europejskim i nie należy do rosyjskiej strefy wpływów. Natychmiastową perspektywę przystąpienia do UE poparli prezydenci państw członkowskich Europy Środkowej – Bułgarii, Czech, Estonii, Łotwy, Litwy, Polski, Słowacji i Słowenii. 1 marca 2022 r. Parlament Europejski przyjął wniosek o nadanie Ukrainie statusu kandydata na członka UE.

Wsparcie międzynarodowe. Środowisko międzynarodowe coraz bardziej zdecydowanie reaguje na zachowanie reżimu Putina, określając agresywne działania jako „zbrodnię przeciwko ludzkości”, a Władimira Putina jako „ludobójcę”.

Finlandia, która dotychczas wspierała Ukrainę tylko finansowo oraz poprzez pomoc humanitarną, zapowiedziała przekazanie 2,5 tys. karabinów, 150 tys. sztuk amunicji, 1,5 tys. granatników przeciwpancernych, a także 70 tys. pakietów żywności oraz hełmy i kamizelki. Do sankcji gospodarczych UE, które ze skutkiem natychmiastowym zamrażają aktywa prezydenta W. Putina, premiera M. Miszutina i ministra spraw zagranicznych S. Ławrowa, dołączyła Szwajcaria. Rada Federalna podjęła także decyzję o częściowym zawieszeniu umowy o ułatwieniach wizowych dla Rosjan z 2009 r. Sankcje wobec Rosji spowodowały rekordowy, ok. 30-procentowy spadek wartości rubla rosyjskiego na globalnych rynkach oraz wprowadzenie ograniczenia wobec rezerw walutowych. W celu obrony waluty krajowej, 28 lutego 2022 r. rosyjski Bank Centralny poinformował o podwyższeniu stopy procentowej z 9,5% do 20%. Ministerstwo Finansów zakazało maklerom sprzedaż papierów wartościowych podmiotów zagranicznych. Wśród mieszkańców Rosji rośnie niepewność. W całym państwie tworzą się kolejki do bankomatów, brakuje gotówki, a masowo wypłacane pieniądze lokowane są w dewizach.

Turcja zdecydowała się na zamknięcie cieśnin Bosfor i Dardanele. Po posiedzeniu parlamentu prezydent Erdoğan poinformował, że Turcja na podstawie konwencji z Montreux zamyka cieśniny, ograniczając możliwość przepłynięcia przez nie okrętom rosyjskim. Nie wiadomo, czy okręty Floty Czarnomorskiej będą mogły wrócić do swoich baz w Sewastopolu i Noworosyjsku. Oznacza to, że Moskwa będzie musiała zwrócić się do Ankarę o wyrażenie zgody na wpłynięcie na Morze Czarne.

Kolejne restrykcje wobec Rosji ogłosiła przewodnicząca Komisji Europejskiej Ursula von der Leyen. 27 lutego 2022 r. podjęto decyzję o zamknięciu przestrzeni powietrznej dla samolotów należących do Rosji, zarejestrowanych w Rosji lub przez nią kontrolowanych. Szef dyplomacji Unii Europejskiej Josep Borrell poinformował, że po raz pierwszy w historii UE sfinansuje zakup samolotów bojowych i uzbrojenia (na kwotę 450 mln euro) i dostarczy je na Ukrainę.

Międzynarodowy Trybunał Karny zapowiedział wszczęcie postępowania w sprawie zbrodni wojennych i zbrodni przeciwko ludzkości, popełnianych przez Rosję na Ukrainie od 2014 r.

Sankcje sportowe wobec Rosji. 24 marca 2022 r. miał się odbyć mecz eliminacyjny mistrzostw świata w piłce nożnej, rozgrywany między Polską a Rosją. Polski związek piłkarski (PZPN) zdecydowanie sprzeciwił się rozgrywkom, zapowiadając, że reprezentacja Polski nie zagra z Rosją w meczu barażowym, niezależnie od nazwy rosyjskiej drużyny. Decyzję PZPN wsparły także Szwecja i Czechy, a Francja, Wielka Brytania i USA wydały komunikaty o nierywalizowaniu z państwem agresorem.

W reakcji na zaostrzające się ataki Rosji, Rada Międzynarodowej Federacji Piłki Nożnej (FIFA) i Komitet Wykonawczy Europejskiej Federacji Piłki Nożnej (UEFA) podjęły – z opóźnieniem – decyzję o zawieszeniu do odwołania uczestnictwa reprezentacji narodowej i rosyjskich drużyn klubowych w rozgrywkach międzynarodowych. W podobnym tonie wypowiedział się także Międzynarodowy Komitet Olimpijski. Zaleca on międzynarodowym federacjom sportowym i organizatorom imprez sportowych zakaz udziału w tych wydarzeniach sportowców i przedstawicieli Rosji i Białorusi, ewentualnie udział pod warunkiem nieeksponowania symboli, barw narodowych, flag i hymnów. Komitet wycofał Złote Ordery Olimpijskie przyznane W. Putinowi (w 2001), wiceministrowi D. Czernyszence (w 2014) oraz wiceszefowi biura wykonawczego prezydenta D. Kozakowi (w 2014). Również Międzynarodowa Federacja Hokeja na Lodzie zawiesiła rosyjskie i białoruskie drużyny narodowe w rozgrywkach aż do odwołania. Podjęto także decyzję o odebraniu tym państwom praw gospodarza w zaplanowanych turniejach hokejowych (m.in. podczas Mistrzostw Świata Juniorów w 2023 r.). Światowa Federacja Taekwondo ogłosiła decyzję o pozbawieniu W. Putina honorowego czarnego pasa 9 dan, przyznanego w 2013 r., a Międzynarodowa Federacja Judo zawiesiła Putina w sprawowaniu funkcji honorowego prezydenta. Mimo że organizacje sportowe nie są podmiotami politycznymi, wyraziły sprzeciw wobec wojny na Ukrainie, solidaryzując się z drużynami ukraińskimi.

Wnioski. Ostrzały cywilów ukraińskich mają spowodować masową panikę mieszkańców Ukrainy, a przez to też osłabić ich opór. Zmieniając taktykę, Rosja próbuje wywierać naciski na Ukrainę, ale także na Zachód (strasząc ostrzałem elektrowni czarnobylskiej, wysadzeniem kachowskiej elektrowni wodnej, atakami na infrastrukturę wojskową i krytyczną, a także grożąc szantażem energetycznym). Putin – jako wstępny warunek zakończenia inwazji na Ukrainę – chce uznania Krymu za terytorium rosyjskie oraz „denazyfikacji rządu ukraińskiego i demilitaryzacji Ukrainy”, co jest nie do przyjęcia przez stronę ukraińską. Powoli narasta kryzys humanitarny, m.in. wiele osób cywilnych pozostaje bez dachu nad głową, część ucieka przed wojną (m.in. 300 tys. przybyło do Polski). Premier RP Mateusz Morawiecki podpisał zarządzenie o wprowadzeniu stopnia alarmowego BRAVO (drugi w czterostopniowej skali) na terenie województw przygranicznych Polski – lubelskiego i podkarpackiego. Ma on obowiązywać w dniach 1-15 marca 2022 r., co oznacza, że ryzyko zagrożenia rośnie także na zachodnich terenach Ukrainy. Rosja bezwzględnie dąży do zajęcia Ukrainy albo przynajmniej jej kluczowych instytucji państwowych i terenów prawobrzeżnych Dniepru. Nie ma aprobaty społecznej Ukraińców dla zmiany rządu, a Zełenski zyskuje coraz większe poparcie. Brutalność rosyjskiej agresji będzie narastała, jednak strona ukraińska nie zamierza ustępować, co zapowiada krwawe walki w najbliższym czasie.

Prace nad tekstem zakończono 1.03.2022 r. o godzinie 23.00.